

Abdominální orgánové transplantace – rozvoj a zavedení nových metod 2011-2021

Doc. MUDr. Jiří Froněk, Ph.D.

Klinika Transplantační Chirurgie IKEM

Transplantační medicína prošla významnými změnami. Nedostatek orgánů je celosvětový problém. Současně lze pozorovat vývoj nových transplantačních metod a indikací. V IKEM jsme za posledních 10 let zavedli celou řadu nových postupů.

Transplantace ledviny je rutinním výkonem. Nejlepší výsledky mají transplantace ledviny od žijících dárců. Od roku 2011 provádíme všechny odběry výhradně technikou HARS. Od roku 2012 jsme etablovali národní program párových výměn. Ten umožní senzitivizovaným a inkompatibilním transplantaci od žijícího dárce. Ledvinu nově transplantujeme mini-incisí, provádíme výkony u stále složitějších příjemců, včetně výkonů kombinovaných s bilaterální nefrektomií vlastních ledvin. Nově také resekujeme transplantované ledviny a játra, indikací je de-novo tumor štěpu. Přístrojová peruze ledvin a jater nám umožní využít orgány hraniční kvality, které bychom jinak netransplantovali.

Transplantace jater je enormně složitý výkon. Zásadním měřítkem kvality programu je mortalita na čekací listině, tu se nám daří snižovat díky novým metodám. Děti a malí dospělí čekají déle, proto u nich rutinně používáme tzv. parciální štěpy. Ty získáváme redukcí nebo splitem, resp. rozdělením jater pro dva příjemce. Játra jsme také úspěšně transplantovali dětem od rodičů. Auxiliární transplantace jater je vhodná jako dočasná metoda u některých otrav nebo metabolických vad u dětí. V těchto případech má příjemce polovinu, resp. část jater vlastní a část transplantovanou.

Transplantace střeva jsme zavedli od roku 2014. Prvních 10 výkonů byly tzv. multiviscerální, kdy pacientovi měníme všechny orgány dutiny břišní. Nově jsme program v roce 2021 provedli první transplantaci břišní stěny, indikací bylo poškození stěny prorůstáním desmoidu.

Transplantace dělohy je nejmladší orgánovou transplantací. V roce 2015 jsme získali povolení k první studii na světě, která srovnává transplantace dělohy od žijících a zemřelých dárců. První výkon jsme provedli v roce 2016, byla to 13. transplantace na světě. Celkem jsme provedli 10 transplantací, z toho 5 od žijících a 5 od zemřelých dárců. Dosud se narodily 3 zdravé děti, po porodu je děloha odstraněna. Zavedením nových metod transplantací abdominálních orgánů se nám podařilo ošetřit řadu nemocných, kteří by jinak nebyli transplantováni nebo by se nedočkali. Díky novým metodám se nám podařilo prakticky zdvojnásobit počet transplantací jater a ledvin, celkový počet transplantací v IKEM narostl z 284(2010) na 472(2021). Mimo jiné díky tomu měla dle Evropského registru ČR v roce 2021 druhý nejvyšší počet transplantací na milion obyvatel v Evropě. I nadále budeme rozvíjet transplantační programy, další projekty již začaly nebo jsou ve stádiu příprav.

Literatura – 3 nejvýznamnější publikace

1. **Froněk, J.**, Křístek, J., Chlupáč, J., Janoušek, L., Olausson, M. Human Uterus Transplantation from Living and Deceased Donors: The Interim Results of the First 10 Cases of the Czech Trial. *Journal of Clinical Medicine*. 2021, 10(4), IF 3,303 z r. 2019. Q1 v Medicine, General & Internal
2. Jochmans, I., Monbaliu, D., Ceulemans, L., Pirenne, J., **Froněk, J.** Simultaneous liver kidney transplantation and (bilateral) nephrectomy through a midline is feasible and safe in polycystic disease. *PLoS ONE* [online]. 2017, 12(3), IF 2,766. Q1 v Sciences, Multidisciplinary
3. Wadström, J., Biglarnia, A., Gjertsen, H., Sugitani, A., **Froněk, J.** Introducing hand-assisted retroperitoneoscopic live donor nephrectomy: Learning curves and development based on 413 consecutive cases in four centers. *Transplantation*. 2011, 91(4), 462-469. IF 4,003. Q1 v Surgery